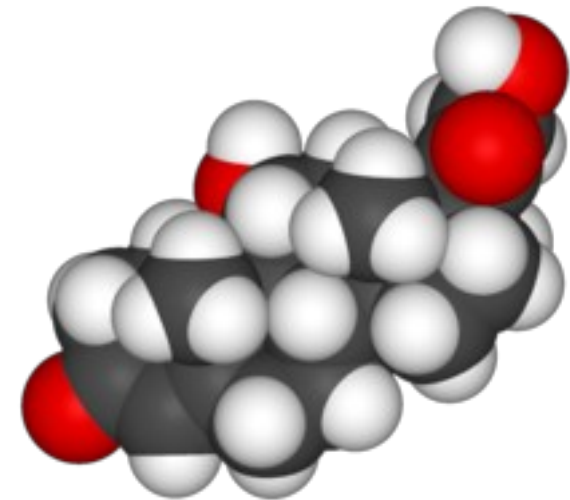
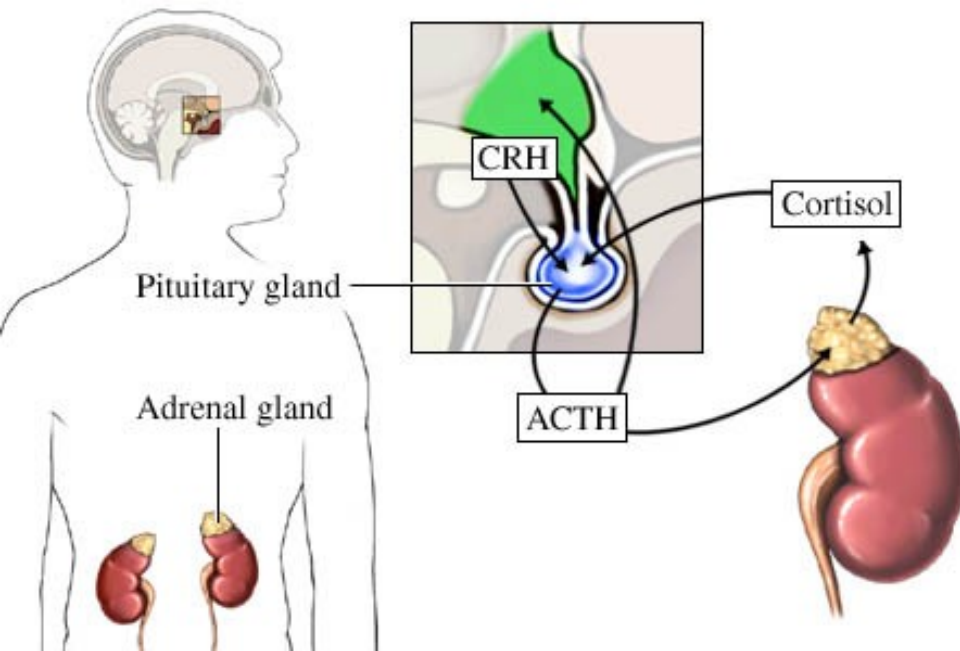
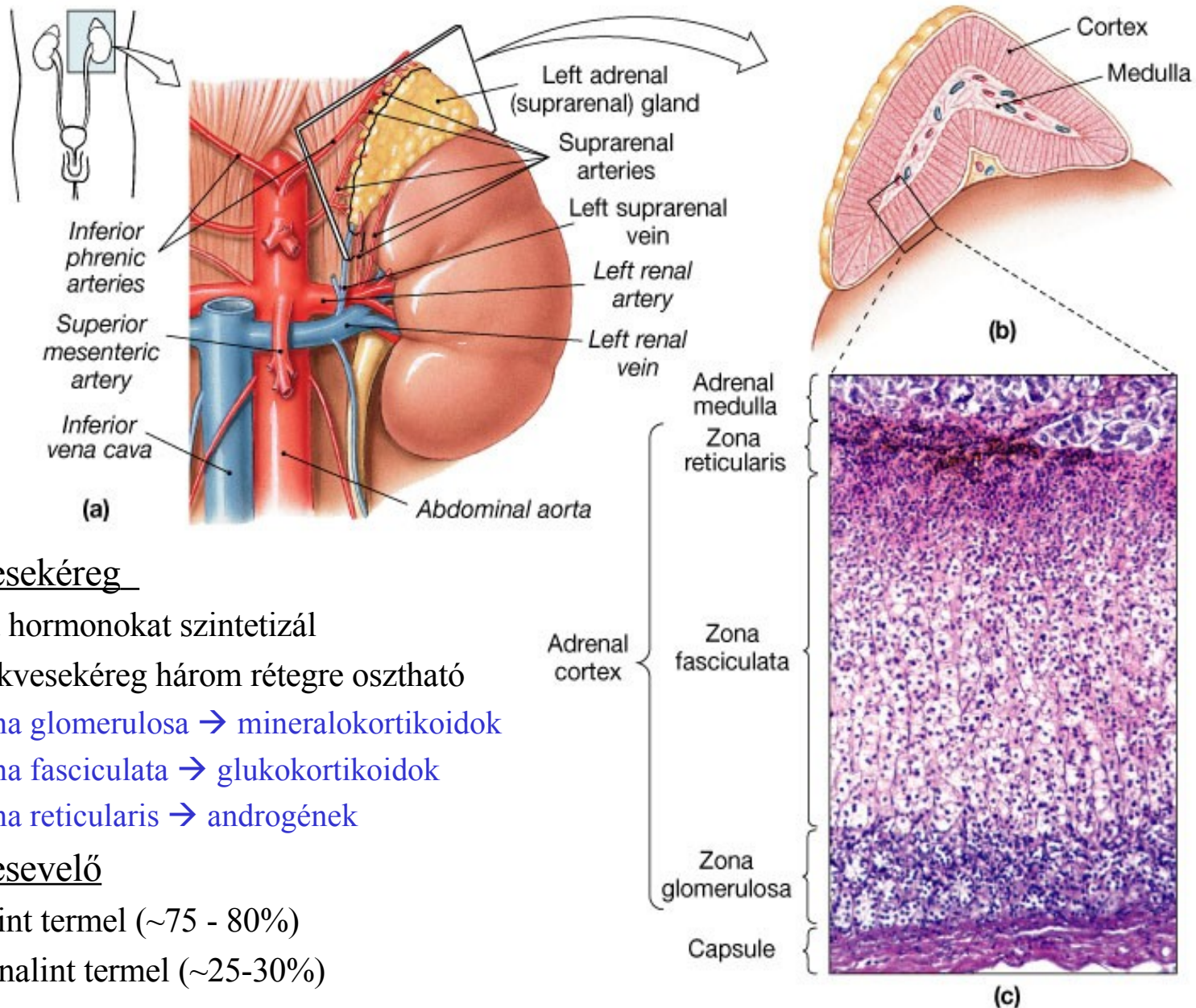

A mellékvese betegségeinek diagnosztikája

A mellékvese

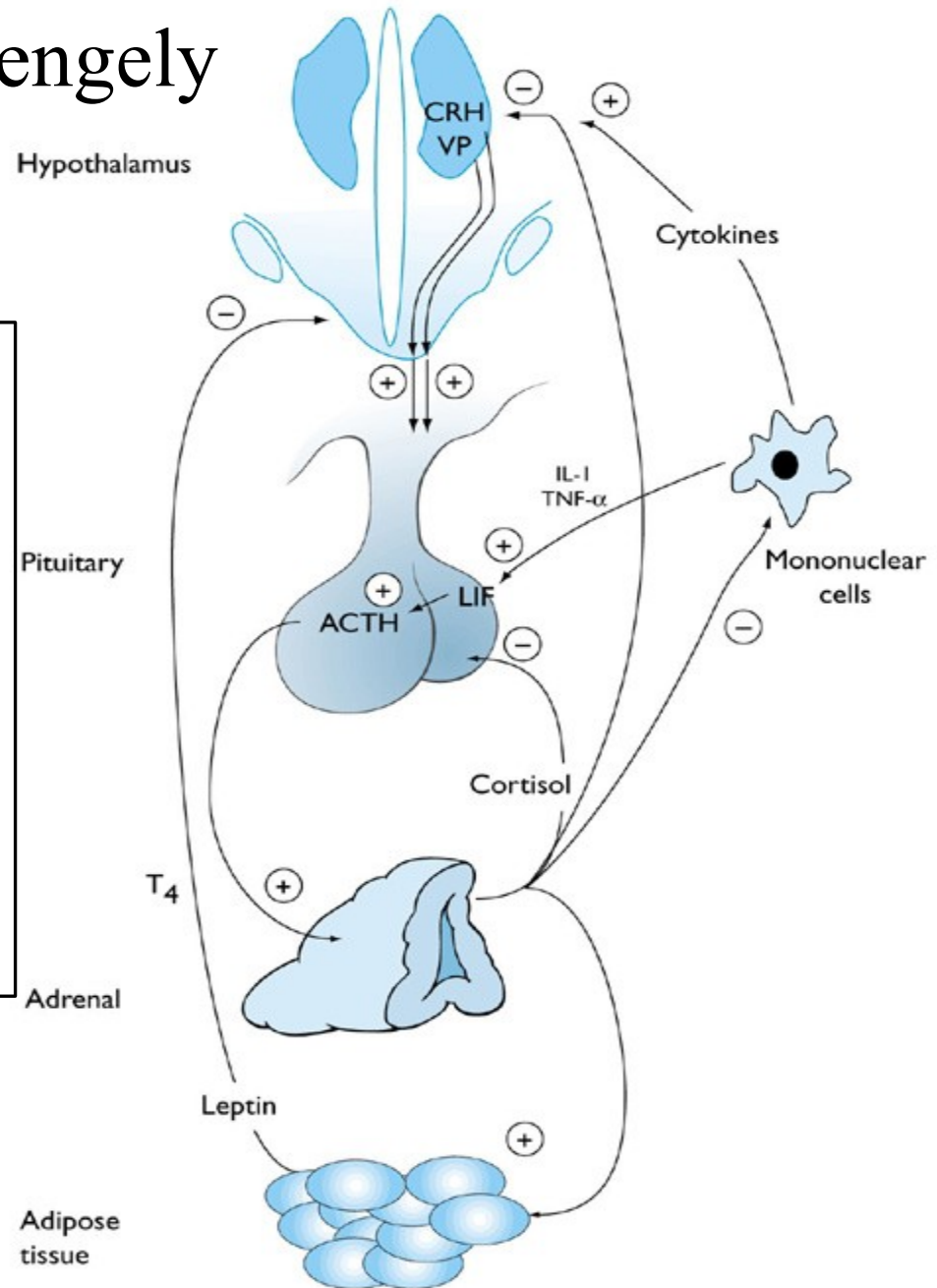
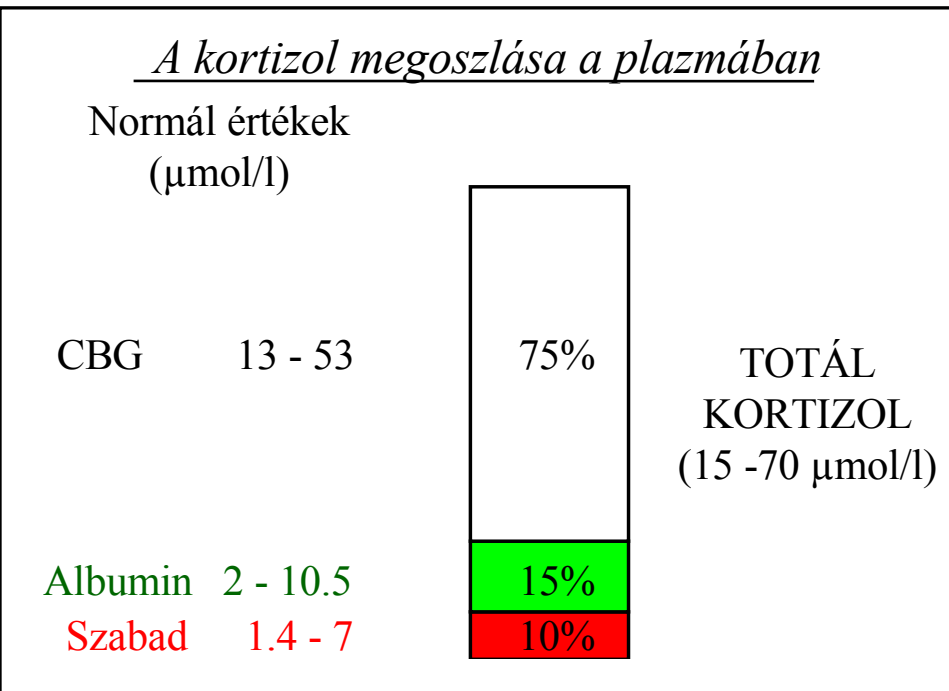
A mellékvesekéreg

- ▶ Szteroid hormonokat szintetizál
- ▶ A mellékvesekéreg három rétegre osztható
  - Zona glomerulosa → mineralokortikoidok
  - Zona fasciculata → glukokortikoidok
  - Zona reticularis → androgének

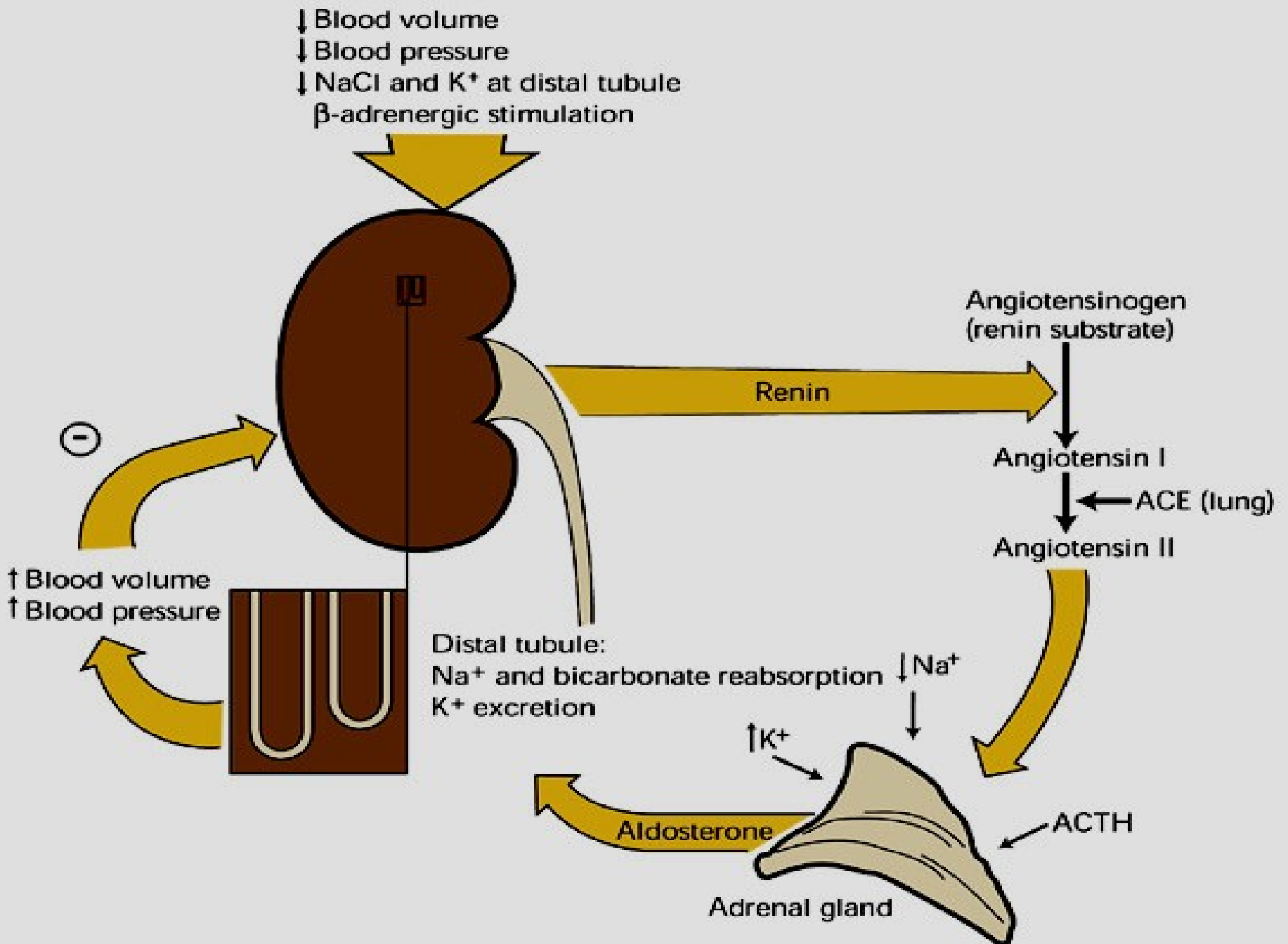
A mellékvesevelő

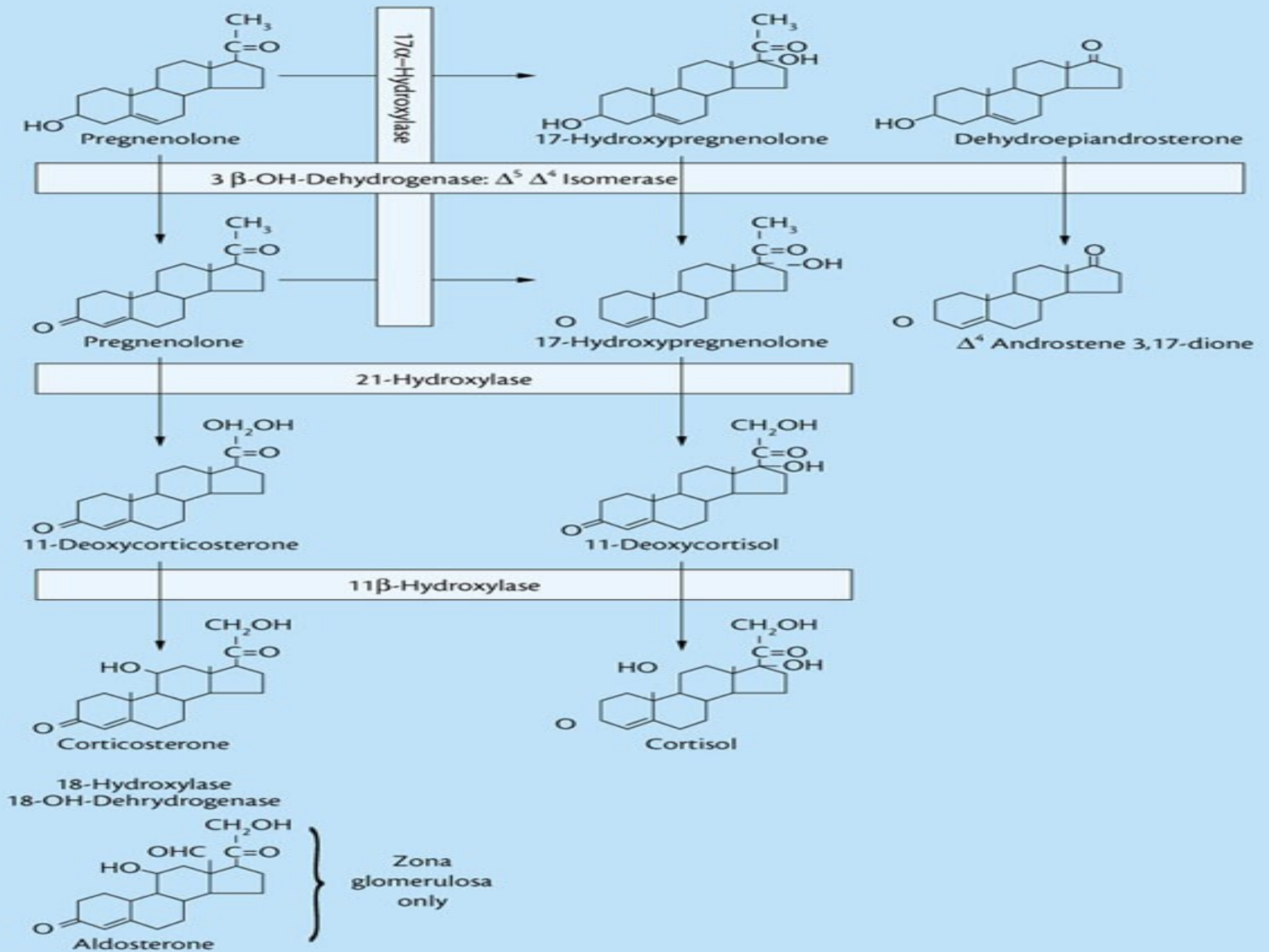
- ▶ Adrenalint termel (~75 - 80%)
- ▶ Noradrenalint termel (~25-30%)

Hypophysis-mellékvese tengely

LIF: leukemia inhibitory factor

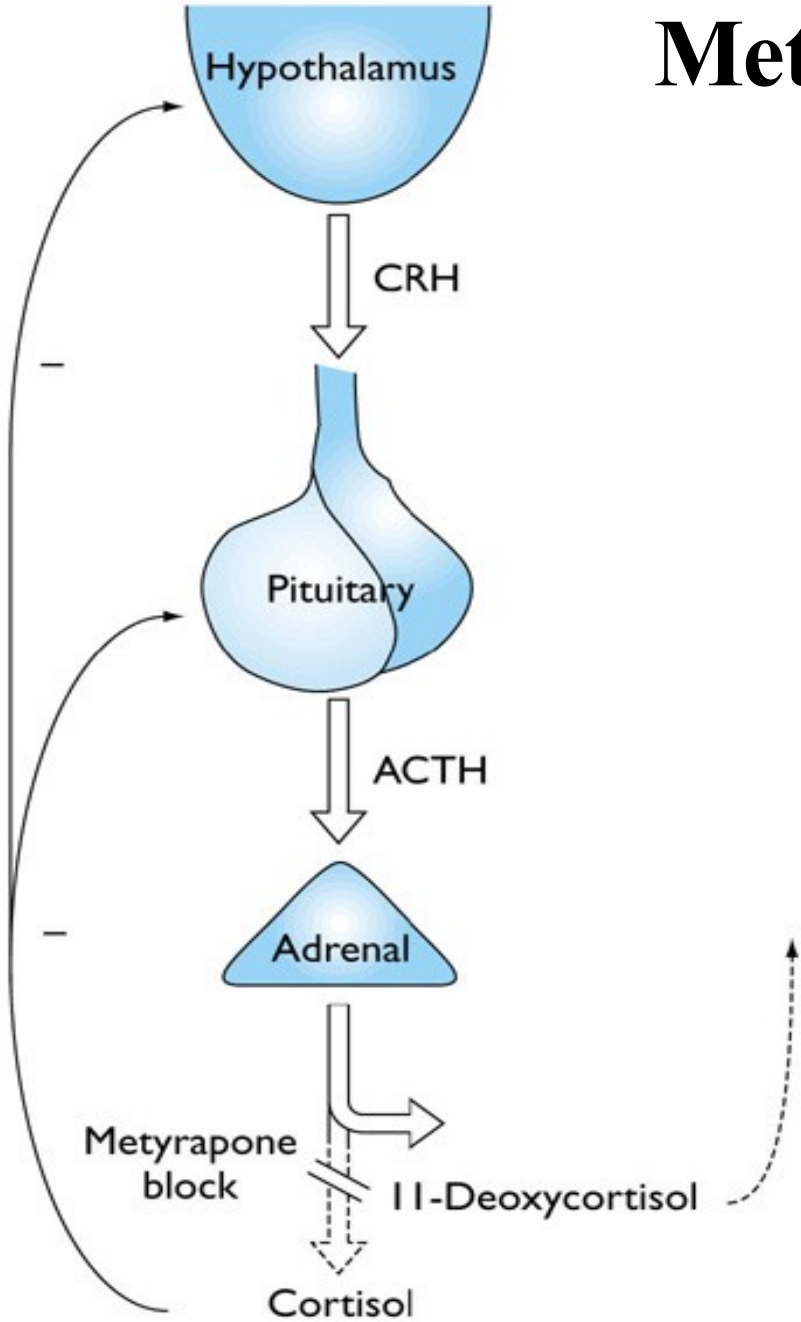

A mellékvesekéreg laboratóriumi diagnosztikája

- ▶ A keringő hormonok vagy biológiailag inaktív bomlástermékek meghatározása – *diurnális ritmus!*
- ▶ A mellékvesekéreg funkcionális vizsgálata
  - ACTH stimulációs teszt
- ▶ A hypothalamus-hypophysis-mellékvesekéreg tengely vizsgálata
  - Szuppressziós teszt:
    - Dexamethason (kis és nagy dózisú)
  - Stimulációs tesztek:
    - Metopyron™ (metyrapon) teszt
    - CRH teszt
    - Inzulin stimulációs teszt (hypoglykaemia)
- ▶ CT/MRI

Metopyron teszt

A mellékvesekéreg rendellenességei

▶ Mellékvesekéreg elégtelenség

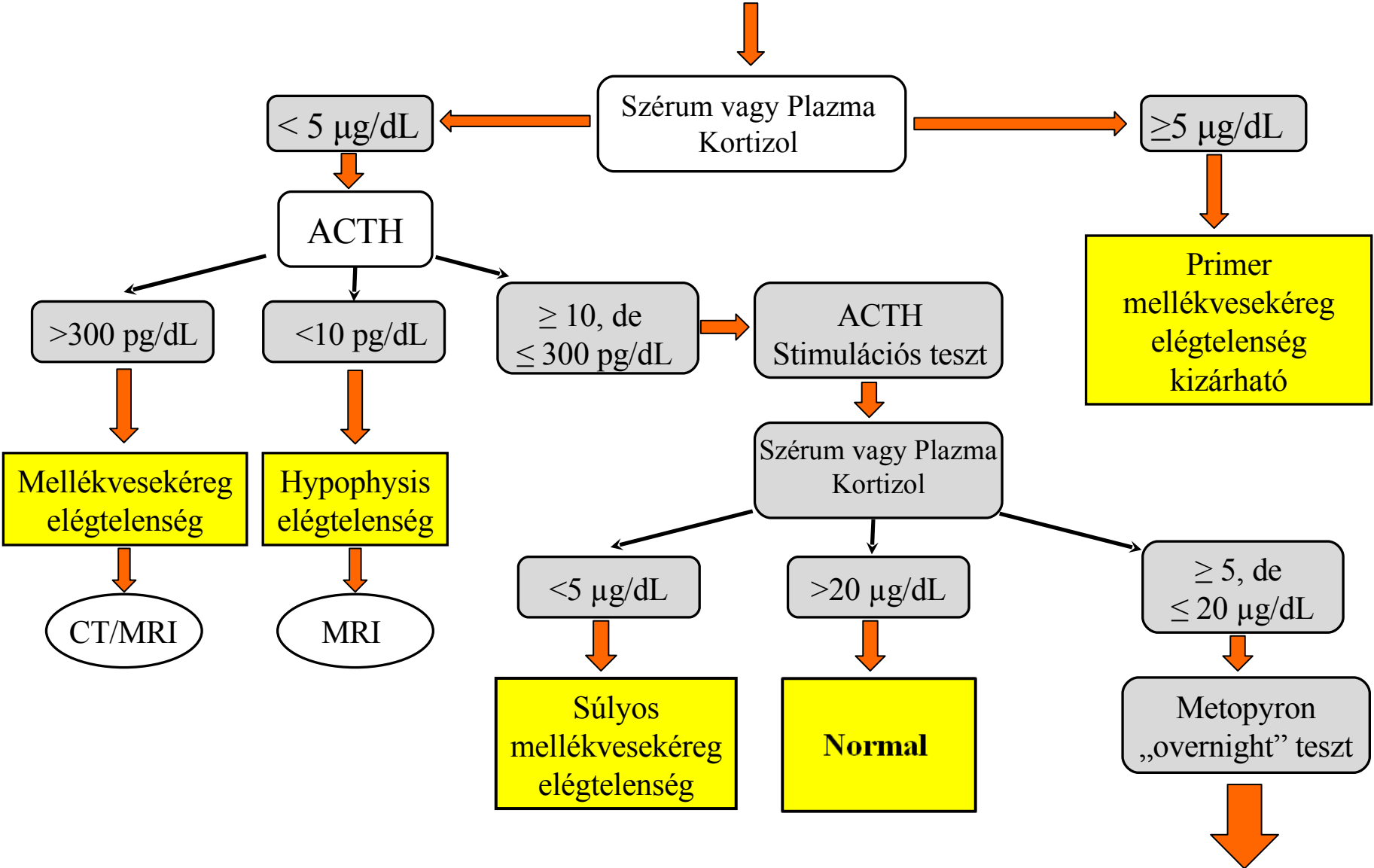
- **Primer (glukokortikoidok és mineralokortikoidok ↓)**
  - **Autoimmun (Addison kór, autoimmun poliglanduláris szindróma)**
  - **Anatómiai destrukció**
  - **Infekció**
    - **Bakteriális: meningococcus -Waterhouse-Friderichsen szindróma, tuberkulózis, pseudomonas**
    - **Gombás, virális**
  - **Congenitalis adrenalis hyperplasia**
- **Szekunder (glukokortikoidok ↓)**
  - **Hypopituitarismus**
    - **Postpartum bevérzés – Sheehan szindróma**
    - **Hypophysisen végzett műtét, besugárzás**
    - **Tartós kortikoszteroid kezelés hirtelen megszakítása**
  - **Glukokortikoid (exogén) kezelés**

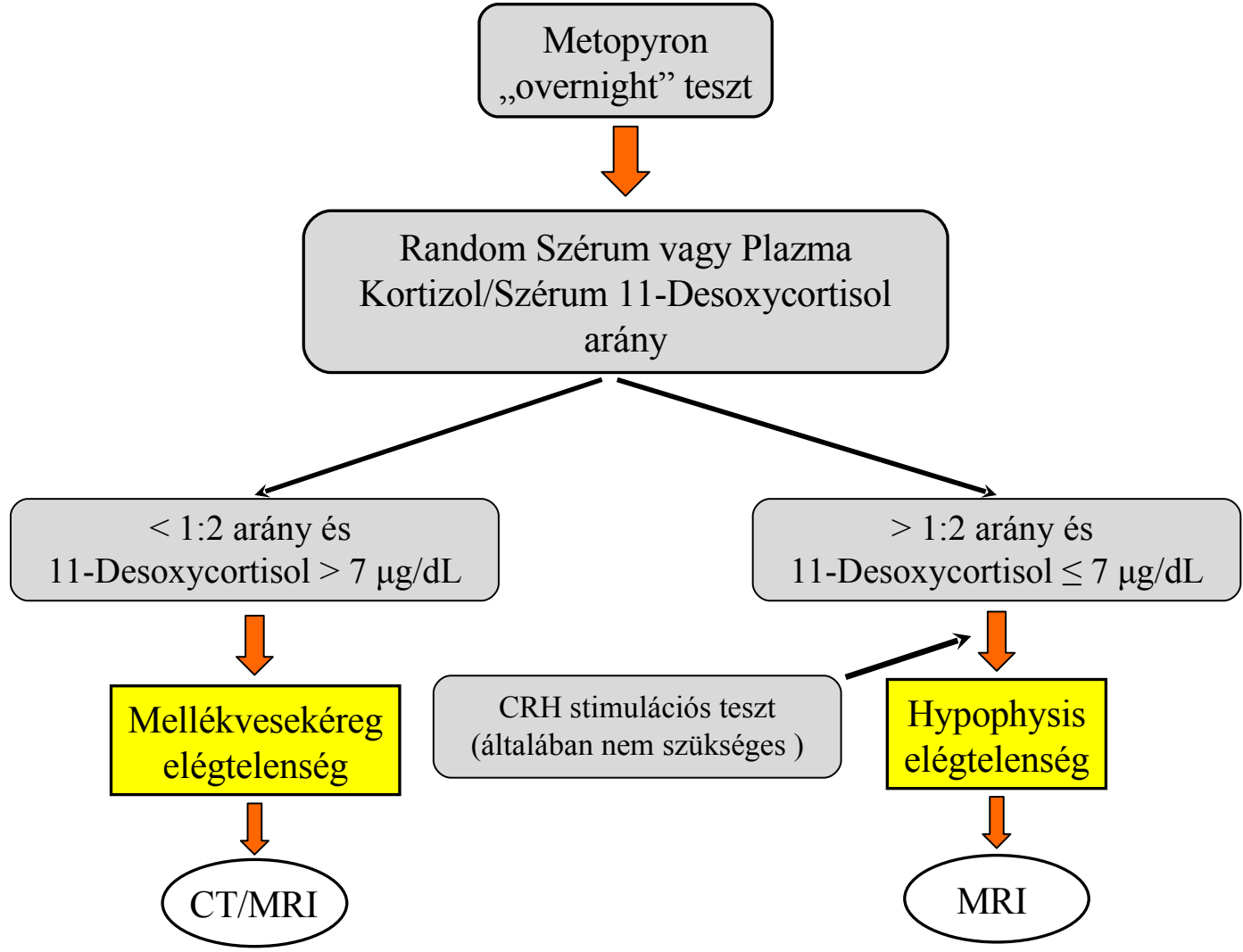

A mellékvesekéreg elégtelenség klinikai jelei

- ▶ **Alattomos kezdetű fáradékonyság, gyengeség, étvágytalanság, hányinger és hányás**
- ▶ **A bőr hiperpigmentációja – diffúzan barna vagy bronzbarna bőrszín**
  - **Szekunder elégtelenségben általában hiányzik**
- ▶ **Orthostaticus hypotensio**
- ▶ **Hasmenés, hasi fájdalom**
- ▶ **Akut tünetek (Addisonos-krízis) jelenhetnek meg enyhe mellékvesekéreg elégtelenségben szenvedő betegekben stressz hatására (pl.: súlyos betegség, sebészeti beavatkozás)**
  - **Főleg a glukokortikoid hiánynak tulajdonítható**
  - **Folyadékpótlásra nem reagáló hypotensio**

TESZT INDIKÁCIÓI
Mellékvesekéreg elégtelenség gyanúja
Kisméretű szív, $\text{Na}^+ < 130 \text{ mM}$, $\text{K}^+ > 5 \text{ mM}$, dehidráció,
hideg intolerancia, orthostaticus hypotensio

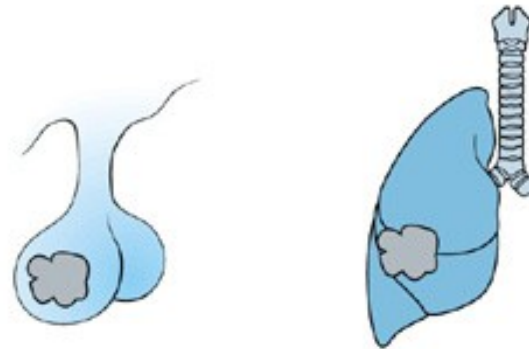

Cushing Szindróma

A krónikus glukokortikoid többlet klinikai tünetegyüttese

▶ ACTH dependens

- Cushing kór
- Ectopiás ACTH szindróma

ACTH-Dependent

Pituitary
65%–75%

Ectopic
10%–15%

ACTH-Independent

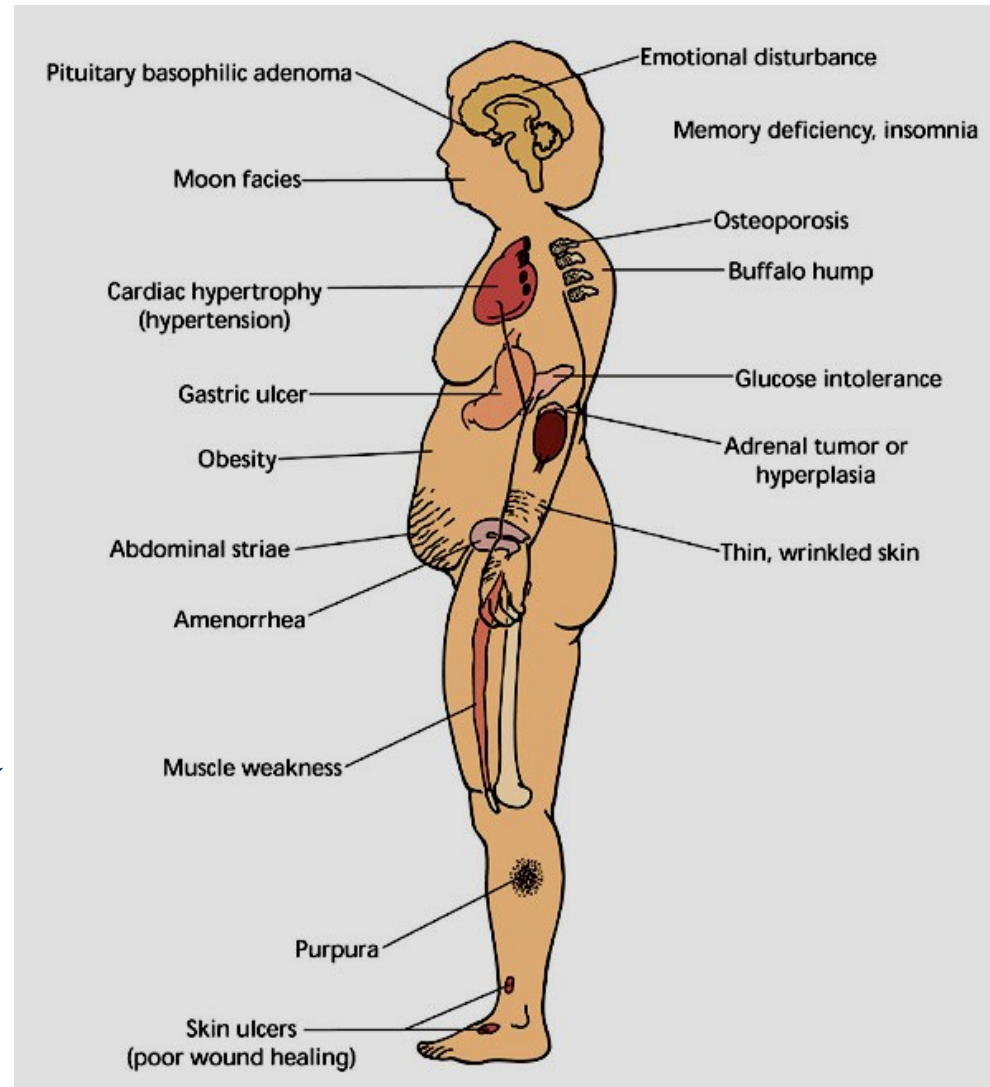
Adrenal
15%–20%

▶ ACTH independens

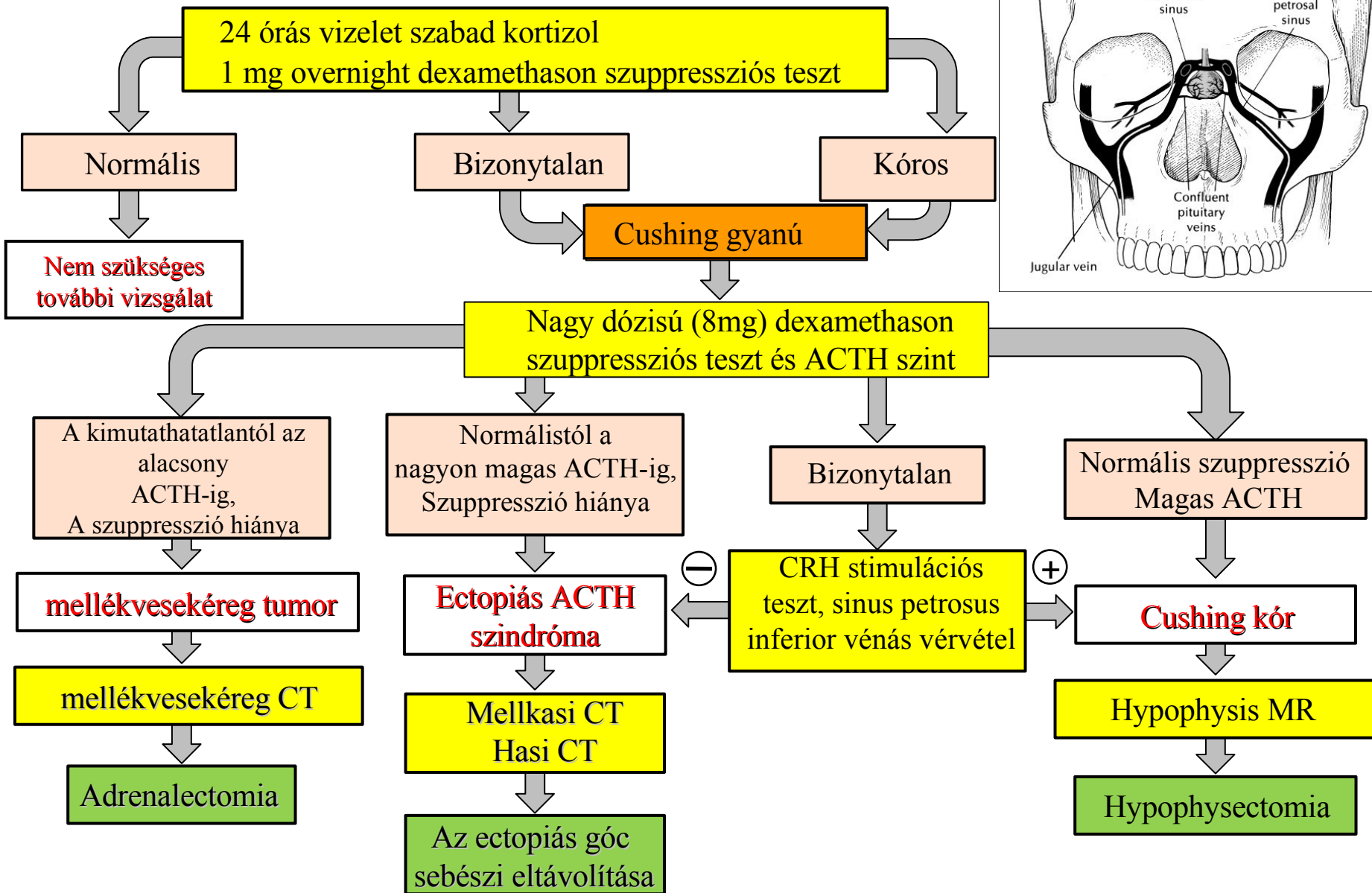
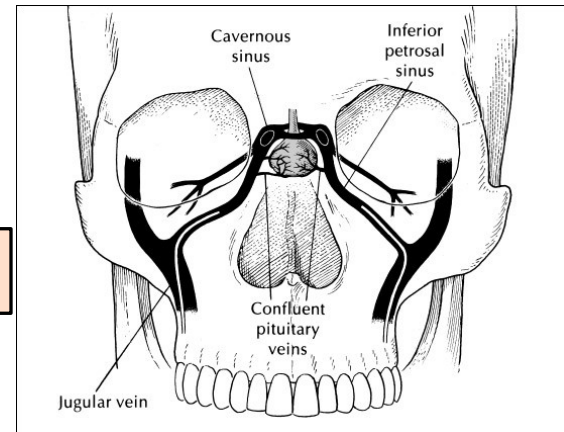
- Mellékvesekéreg adenoma
- Mellékvesekéreg carcinoma

A Cushing szindróma patológiája

- ▶ **Anterior hypophysis lebeny**
  - **Hypophysis adenomák (90%)**
(micro <1 cm, macro >1cm)
  - **Hyperplasia**
(ACTH termelő sejtek)
- ▶ **Mellékvesekéreg hyperplasia (bilaterális)**
  - **Egyszerű mellékvesekéreg hyperplasia**
  - **Ectopiás ACTH szindróma**
  - **Bilaterális noduláris hyperplasia**
- ▶ **Mellékvesekéreg tumorok**
  - **Glukokortikoidokat szekretáló mellékvesekéreg tumorok**
  - **Mellékvesekéreg carcinomák**

A Cushing szindróma diagnosztikai algoritmus

Primer hyperaldosteronismus (Conn szindróma)

▶ Etiológia

- Aldoszteron-termelő adenomák
- Aldoszteron-termelő carcinomák
- Hyperplasia
- Desoxycorticosteron túltermelés
  - 17α -hidroxiláz deficiencia
  - 11β -hidroxiláz deficiencia

Conn szindróma klasszikus klinikai tünetei

- ▶ Majdnem mindig hypertensio
- ▶ Hypokalaemia (normokalaemia is lehet)
- ▶ Metabolikus alkalosis
- ▶ Nem-specifikus (izomgyengeség, polyuria, polydipsia)

Szekunder hyperaldosteronismus

▶ Magas vérnyomással

- Renovaszkuláris betegség (atherosclerosis, veseinfarktus stb.)
- Renin-szekretáló tumorok
- Malignus hypertensio
- Ösztrogén terápia

▶ Magas vérnyomás nélkül

- Nátrium-vesztő szindróma
- Ödémával járó állapotok
  - cirrhosis
  - nephritis/nephrosis
  - kongesztív szívelégtelenség

Mikor van szükség a mineralokortikoid túltermelés monitorozására?

- ▶ Ajánlott azokban a magas vérnyomásban szenvedő páciensek esetén, akiknél legalább az egyik az alábbiak közül megtalálható:
  - hypokalaemia
  - súlyos, terápiarezisztens, vagy akut megjelenésű hypertensio
  - mellékvesekéreg „incidentaloma”

Diagnosztikai vizsgálatok

- ▶ **Aldoszteron >15 ng/dL**
- ▶ **Aldoszteron / Renin arány >20**
- ▶ **Megerősítés Na⁺ szuppressziós teszttel**
- ▶ **A mellékvese képalkotó diagnosztikája**
- ▶ **Mellékvesekéreg vénás mintavételezése (Adrenal Vein Sampling - AVS)**
- ▶ **18-OH Kortikoszteron szint meghatározása segíthet hyperplasia és adenoma elkülönítésében**
  - **>100 ng/dL → adenoma**
  - **<60 ng/dL → hyperplasiára utal**

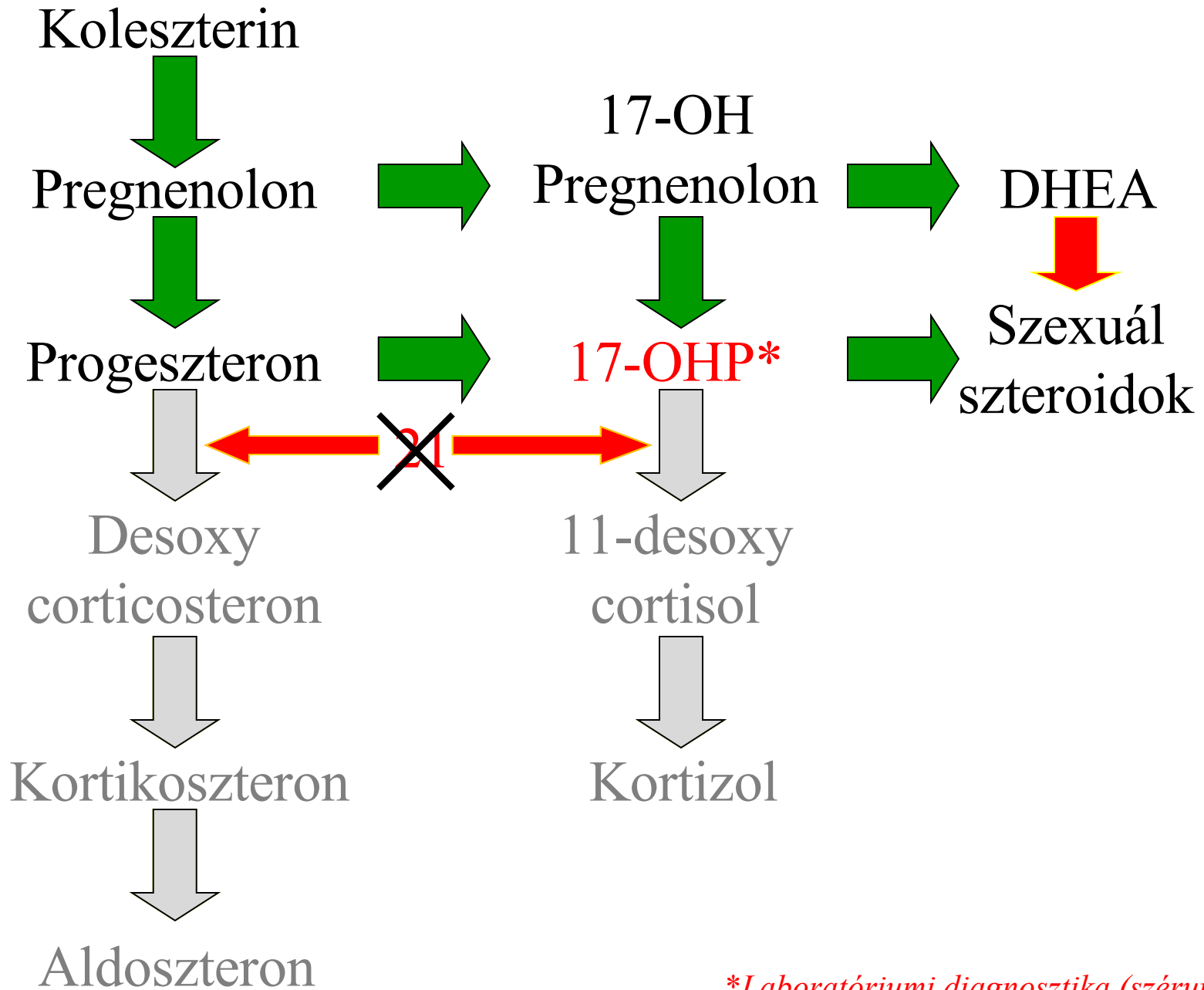
A hyperaldosteronismus differenciáldiagnosztikája

- ▶ Aldoszteron konc. / Renin aktivitás hányados
- ▶ Pozitív, ha a hányados >20 , általában >30 .
- ▶ Ezen kívül, az aldoszteron konc. legyen >15 ng/dL
  - Aldoszteron >20 és a hányados >30 → szenz./spec. = 90%
- ▶ 3 lehetőség
  - $\uparrow$ renin, $\uparrow$ aldoszteron (hányados <10) → **Szekunder**
  - $\downarrow$ renin, $\uparrow$ aldoszteron (hányados >20) → **Primer**
  - $\downarrow$ renin, $\downarrow$ aldoszteron → **mineralokortikoid túltermelés, de nem aldoszteron**

Adrenogenitalis szindróma I

- ▶ 21-hidroxiláz defektus (klasszikus) CAH
  - Leggyakoribb forma, incidencia 1:10 000 élveszülés
  - Autoszómális recesszív, HLA-hoz kapcsolt
    - HLA-A3, Bw47, DR7
  - Szexuálszteroid túlsúly következtében virilizáció, hirsutismus, korai adrenarche, infertilitás
    - Nincs aldoszteron, így só-vesztő krízis léphet fel (hyperkalaemia, hypotensio)

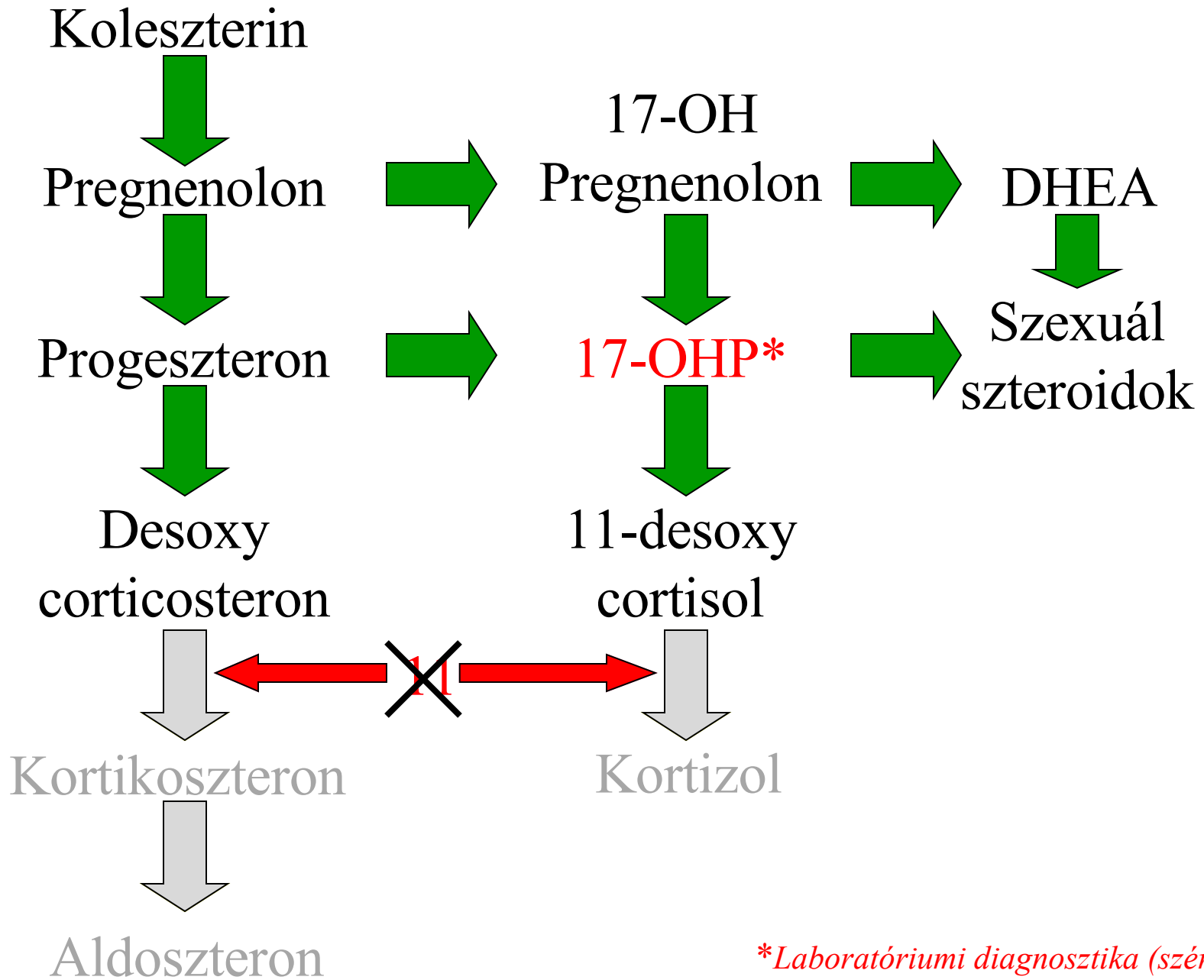
*Laboratóriumi diagnosztika (szérum)

Adrenogenitális szindróma II

▶ **11 β -hidroxiláz defektus (klasszikus forma)**

- **Az összes ismert adrenogenitalis szindróma kb. 5%-a
Incidencia: 0.5:100 000 élveszülés**
- **Autoszómális recesszív, HLA-hoz kapcsolódó**
- **Szexuálszteroid túlsúly**
  - virilizáció, hirsutismus, korai adrenarche, infertilitás
- **Nincs aldoszteron, de magas a desoxycorticosteron szintje (DOC), ami a mineralokortikoid receptorok agonistája**
  - hipertensio és hypokalaemia

A mellékvesevelő rendellenességei

▶ **Hypofunctio**

- **Olyan betegekben, akik adrenalectomiát követően glukokortikoid pótló kezelésben részesülnek**
- **orthostaticus hypotensio**

▶ **Hyperfunctio → Phaeochromocytoma**

a szimpatikus idegrendszer chromaffin sejtjeiből kiinduló tumor

Phaeochromocytoma klinikai tünetei

Paroxysmusok alatt

Fejfájás

Izzadás

Palpitáció

Tremor

Mellkasi fájdalom

Hasi fájdalom

Hányinger, hányás

Rohamok között

Izzadás

Hideg végtagok

Súlyvesztés

Obstipatio

Diagnosztikai tesztek és eljárások

▶ Hormon meghatározások:

plazma vagy vizelet

adrenalin, noradrenalin, dopamin

vanilmandulasav (VMA), homovanillin sav (HVA)

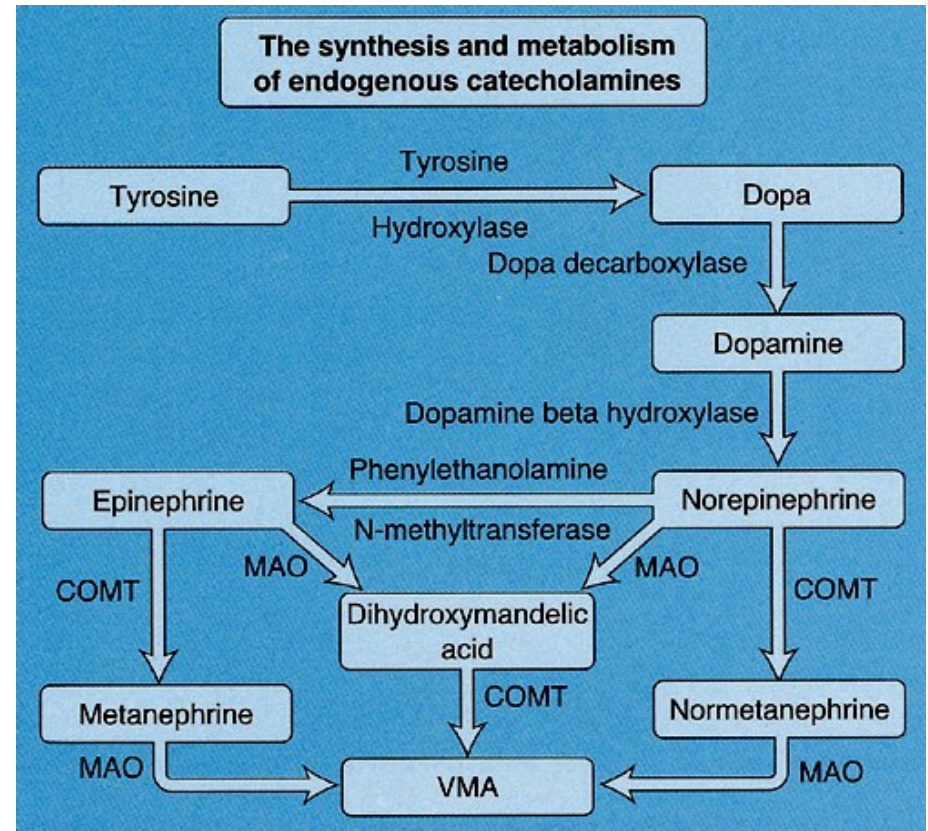
▶ Glukagon teszt (Stimulációs)

Paroxysmust kiváltani

▶ Clonidin teszt (Szuppressziós)

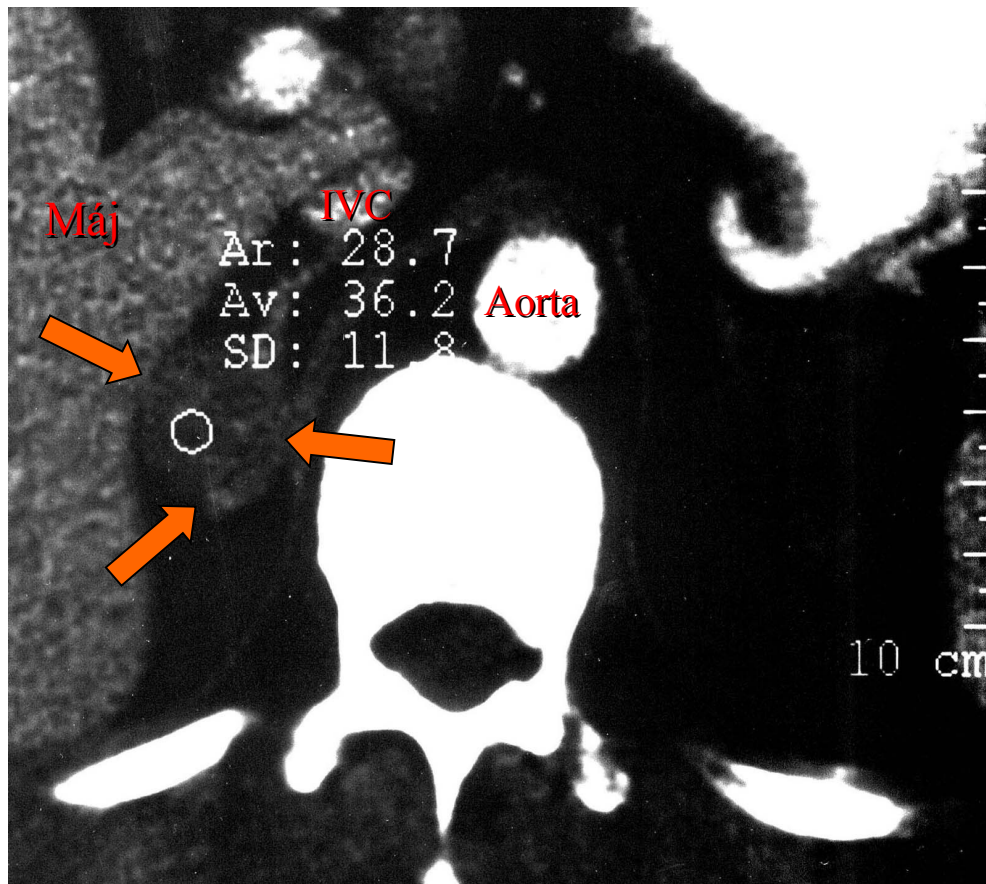
▶ Phentolamin (Regitin) adása (Szuppressziós)

▶ ¹³¹I-MIBG felvétel

Phaeochromocytoma - képalkotás

CT scan:

Metajodobenzilguanidin (MIBG) scan:

